

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וּאֵתְחַנֵּן

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כט

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאת ב"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א

ר' יקותיאל מנחם ע"ה

ב"ר שרגא שליט"א

ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו

לכ"ק אדמו"ר מה"מ

משגיח ומשפיע

בישיבת תומכי תמימים

ליובאוויטש המרכזית 770

ניהל הבית חב"ד

בנמלי התעופה

ובחברת "אל על" במיוחד

וזכה שהרבי שלח המצות ע"י

ואמר עליו "אונזער יקותיאל"

נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770

והדפיסם ב"תקות מנחם"

ניהל "ועד המחנכים"

פעל במרץ בעניני שלימות הארץ

ראש מטה שירה וזמרה

לקבלת פני משיח צדקנו

קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם

השאיר דור ישרים יורך

הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים

ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"

י"ב תמוז ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידי

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

השלימות בכל הקוין¹⁷.

(משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב תשס"א)

17) ועד"ז בנוגע ל"סור מרע" – כהמשך המשנה "ואין אתה בא לידי עבירה" – "ואין אתה בא" דייקא, בדרך ממילא, ללא צורך להתעסק בשלילת הרע, ואפילו לא "לידי עבירה", שגם דברים שיכולים להביא לידי עבירה (כמו תאוות היתר) נעשים מושללים בדרך ממילא, מצד ההסתכלות בעניני הגאולה, מעין ודוגמת המעמד ומצב דימות המשיח, כפס"ד הרמב"ם (בסיום וחותרם ספרו "משנה תורה") ש"באותו הזמן. . כל המעדנים מצויין כעפר", "כעפר" דייקא, שאין לו שום חשיבות, כיון ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד".

ובמיוחד כאשר מדובר כאן על תלמיד אשר נכשל בחטא של הריגת נפש. אמנם, חטא בשגגה, אך עצם הדבר מוכיח שאין הוא כראוי⁸, אשר על כן חייב בגלות, "כי היכי דליהוי .. כפרה"⁹. אילו היה זה תלמיד הגון, לא היתה תקלה זו נגרמת על ידו. כפי שנאמר בגמרא¹⁰ על ההורג נפש בשגגה. "מרשעים¹¹ יצא רשע".

לכן מוסיף הרמב"ם, "וחיי בעלי חכמה ומבקשה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין": תלמוד תורה (חכמה) אצל תלמיד, אינו רק כצרכיו החשובים האחרים, אשר כיון שעסק לפני כן בתורה, וזהו "עסקו" ולכן יש לאפשר לו להמשיך בלימוד התורה, אלא יותר מכך, וזוהי שאלה של חיים או היפך החיים – "כמיתה חשובין"¹². וכיון שהתורה מצווה "וחיי" – לכן "אין ברירה" ומוכרחים לשלוח את רבו לגלות "דתהוי ליה חיותא"¹³.

והמקור לכך, ש"וחיי בעלי חכמה... בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין", יש לומר, שהוא מקרא מלא שדיבר הכתוב¹⁴: "החכמה תחיה בעליה"¹⁵.

(8) ראה אגה"ק סו"ס כח (מל"ת להאריז"ל פ' ויקרא) שהשגגות הן "מהתגברות נפש הבהמית", ולכן גם שוגג צריך כפרה (רש"י שבועות ב, א ד"ה תולה). וראה רמב"ם הל' שגגות פ"ה ה"ז.
(9) מכות ב, ב ובכ"מ (ראה אנציקלופד' תלמודית ערך גלות ע' קכג. וש"ג). וראה רש"י נח ט, ה.
(10) מכות י, ב (הובא גם בפרש"י משפטים כא, יג. וראה רש"י נח טו). וראה רש"י מכות שהובא לקמן בפנים סעיף ב.
(11) ל' הכתוב – ש"א כד, יד.
(12) ומתורץ עפ"ז למה מדגיש הרמב"ם השליה ("כמיתה חשובין") ולא הסתפק בהחזוב (משא"כ לפי' המעשה ורק דלעיל הערה 5).
(13) להעיר מתוד"ה מאי שנא (גיטין יב, א), ד"לא משמע .. דמשום וחי תהוי הנדפה דידי". וראה קומץ מנחה (להבני"ח) מצוה תי שמחלק בין רב או תלמיד "דהתורה היא עיקר חיותו", למלך ומשרתיו כו'. ע"ש.
(14) קהלת ז, יב.
(15) וכוהבא בחינוך מצוה תי. ובמוק"י מכות שם:

א. "מגלין רבו עמו"

מן הפסוק שבפרשתנו¹, "ונס אל אחת מן הערים האל וחי" לומדים², ש"תלמיד שגלה, מגלין רבו עמו, שנאמר וחי, עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא" (=פעל כך שתינתן לו חיות).

הרמב"ם מביא בספרו היד החזקה הלכה זו³ – "תלמיד שגלה לערי⁴ מקלט מגלין רבו עמו, שנאמר וחי, עשה לו כדי שיחיה", ומוסיף על כך: "וחיי בעלי חכמה ומבקשה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין".

למה מתכוון הרמב"ם בהוספה זו⁵? ניתן לומר שהוא משיב בכך על שאלה פשוטה בהלכה: אמנם, חייבים לספק להורג נפש בשגגה את כל צרכיו בעיר מקלטו, כדברי הגמרא⁶: "אין מושיבין אותן אלא במקום מים .. במקום שווקים...". אך אין מובן: מדוע ייעשה הדבר על חשבון יהודי אחד, ובמיוחד "רבו" – לשלוח את רבו לגלות, כדי שילמד תורה לתלמידו⁷?

(* ומיני' – ש"פ ואתחנן – מתברך (בשנה זו – תשמ"ה) היום דכ"ף מנ"א, הוא יום ההילולא של הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים לתורה ולמצות ורבים השיב מעון מוהר"ר לוי יצחק ז"ל שניאורסאָן (אביו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א), אשר הגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר (בשנת תש"ד) בעיר גלותו אַלמָא אַטא במחוז קאַזאַכסטאַן, ושם מ"כ.
(1) ד, מב (ובשינוי ל' קצת – שופטים יט, ה).
(2) מכות י, א (ראה מימרא שלפנ"ז בגמ' שם שהועתק הכתוב דפרשתנו (ולא דשופטים), ובע"י (וכן ביל"ש פרשתנו כאן) הועתק גם במימרא דילן. וראה ש"ך עה"ת פרשתנו עה"פ).
(3) הל' רוצח רפ"ז.
(4) כ"ה ברוב כת"י ודפוסים (ראה רמב"ם מהדורת פרענקל בילקוט שנויי נוסחאות).
(5) ובמעשה רוקח על הרמב"ם (אה"ק תשכ"ד) כאן, ש"הוצרך רבינו לביאור זה מפני שבגמ' .. דרשו פסוק זה לענין חיותו הגופנית". וראה לקמן הערה 12.
(6) מכות שם. וכן ברמב"ם שם פ"ה ה"ח.
(7) וראה צפע"נ שהובא לקמן סעיף ג (ועיין יעקב שבהערה 20).

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!
 האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב
 וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

המצרים), וכן הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח, והן בפנימיות התורה, שנוסף לכך שכללות הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה, "בהאי חיבורא דילך (תורתו של רשב"י) . . . יפקון בי' מן גלותא ברחמי"י¹², יש עליו מיוחד בלימוד החלקים דפנימיות התורה שמבארים עניני הגאולה.

ומה טוב – שלימוד זה יהי' באופן ד"עשרה (ציבור) שיושבים (בהתיישבות וקביעות) ועוסקים (באופן של "עסק") בתורה¹³.

. . . ויש להוסיף לימוד והוראה בשייכות לענין הגאולה גם מהתחלת פרק שלישי – "הסתכל בשלשה דברים":

"שלשה דברים" (סתם) – יש לומר, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, גאולה משולשת וביהמ"ק משולש, שכולל ב' המעלות דגאולה ראשונה ושני', בית ראשון ושני, ושניהם יחד.

ו"הסתכל בשלשה דברים" – "הסתכל" דייקא, שמורה על העיון וההתבוננות בהעמקה יתירה¹⁴ בענין הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי ("שלשה דברים"), מתוך צפי' והשתוקקות מיוחדת, "אזכרה לו בכל יום שיבוא"¹⁵, שיבוא בכל יום, ביום זה ממש, ועאכו"כ כשעומדים על סף הגאולה, שההסתכלות בשלשה דברים היא ביתר שאת וביתר עוז.

ויש לומר, שההסתכלות בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי ("שלשה דברים") פועלת שלימות בכל עניני העבודה שנכללים ב"שלשה דברים" – ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות חסדים¹⁶, שקיומם ע"י ג' הלבושים דמחשבה דיבור ומעשה – שהעבודה אינה באופן של התחלקות, אלא באופן של בלי גבול, ומצד העדר ההגבלה ישנה

ב. על איזה תלמיד מדובר?

אך לכאורה, דברי הרמב"ם טעונים ביאור: לפי הסברו של הרמב"ם יוצא, לכאורה, שההלכה "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו" חלה דוקא לגבי תלמיד שהוא בדרגה שכל חייו הם תלמוד תורה, עד אשר "בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין".

אך ההלכה קובעת זאת באופן סתמי לגבי "תלמיד שגלה" – הגמרא אינה מבדילה ואינה מדייקת אודות איזה תלמיד מדובר.

ואדרבה: בהמשך להלכה "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו" אומרת הגמרא: "מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון" – "שלא¹⁶ יביאורו עוונותיו לידי הריגה בשוגג ויגלה, דאמרינן לקמן¹⁷ שאינו מצוי אלא ברשעים". ויוצא מכך, שהמקרה של "תלמיד שגלה" קורה בדרך כלל בעיקר¹⁸ אצל "תלמיד שאינו הגון".

כיצד אפוא כוללים תלמיד כזה בסוג של "בעלי חכמה ומבקשיה", עד כדי כך שנאמר עליו שחייו "בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין"?

[אמנם, במושג "תלמיד שאינו הגון" הכוונה היא בפשטות למי ש"אינו הגון" במעשיו (ואילו לגבי לימודו, ייתכן שבכך הוא כראוי) –

אך אנו רואים במציאות, שכאשר התנהגותו של התלמיד לקויה, פגומה גם התמדתו ושקידתו בלימודיו. ובודאי שאין לקבוע לגבי תלמיד כזה – כלל – עד כדי כך שמשום כך מגלין רבו – שלימוד תורתו הוא חייו – שהרי אם כך הוא, חייבת להיות לכך השפעה על התנהגותו].

ג. "טעם רוחני" אך מבוסס על ההלכה

על ההוספה והטעם שמביא הרמב"ם – "וחיי בעלי חכמה..." – כותב הגאון הרוג'צ'ובי באחת מתשובותיו¹⁹, וזה הוא טעם רוחני, והוא מציין שם טעם אחר ("בפשוט") להלכה "מגלין רבו עמו"²⁰: עצם העובדה שהתלמיד הוא הורג נפש (בשגגה) מהווה הוכחה להיותו "תלמיד שאינו הגון"²¹, וכיון שאסור ללמד "תלמיד שאינו הגון"²², יוצא, ש"הוא (רבו) פשע בזה לכן הוא משועבד".

אבל, [בנוסף לקושי על טעמו של הרוג'צ'ובי – אשר לפי פירושו יוצא, שההלכה "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו" היא דוקא במקרה²³ שבו גם הרב אינו "הגון", כלומר, שהוא ידע שתלמידו אינו "הגון"²⁴ ולמרות זאת

19 שו"ת צפע"ג דווינסק ח"א סכ"א (הועתק בצפע"ג המלוקט על מס' מכות שם).
 20 וראה נד"ו עיון יעקב (לע"י מכות שם) בטעם הדין ד"רב שגלה מגלין ישיבתו עמו".
 [אבל גם בזה – אין זה כשיטת הרמב"ם, שהרי מסתימת לשונו (הל' רוצח רפ"ז), וכן הרב שגלה כו" מוכח שס"ל שהוא מאותו הטעם (כב"תלמיד שגלה כו" ד"עשה לו כדי שיהי' וחי בעלי חכמה כו" וראה גם לקו"ש ח"ה ע' 375 ובהערות 34, 35 שם). וכן מפורש במאירי מכות שם: וכן הרב שגלה כו' שאין לו חיים בלא ישיבה. ואכ"מ].
 21 וכפרש"י מכות שם (הנ"ל), "אינו מצוי אלא ברשעים". אבל ראה הערה 23.
 22 כהמשך הגמרא במכות שם (כנ"ל). וראה גם חולין קלג, א. רמב"ם הל' ת"ת רפ"ד.
 23 ודוחק הכי גדול לומר שכל המציאות הורג נפש בשגגה (ובמילא – תלמיד שגלה) היא רק באדם כזה שרשעתו גלויה עד כ"כ שהי' צריך רבו להכיר בזה! ומ"ש רש"י, "שאינו מצוי אלא ברשעים" – י"ל כוונתו בפשטות, שאצל תלמיד שאינו הגון יחזר שכיח ("מצור") מפני עוונותיו ולכן צריך להזהר מתלמיד שאינו הגון. אבל גם אצל תלמיד הגון אפשר שיקרה שיהי' הורג נפש בשגגה. ולכן נאמר "תלמיד" טחם בלי שום הגבלה (למטה וגם למעלה).
 ולהעיר שלשון רש"י זה ("שאינו .. ברשעים") לא הועתק ברש"י שביר"ף. וכן ליתא בנמוקי"ש שם.
 24 והרי מלמדן תורה גם ל"תם" (רמב"ם הל' ת"ת שם), היינו לתלמיד, שאין ברור לנו אם הוא טוב אם לאו" (כס"מ וח"מ שם).
 16 רש"י מכות שם. ועד"ו בנמוקי"ש שם.
 17 מכות שם ע"ב.
 18 ראה לקמן סעיף ג ובהערה 23.

12 זח"ג קכד, ב – ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק שם.
 13 אבות פ"ג מ"ו.
 14 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקכ"ח סל"ו. ועוד.
 15 נוסח "אני מאמין" הנדפס בסידורים וכו'. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.
 16 אבות פ"א מ"ב.

הוא פשט ולימדו, בניגוד להלכה²⁵! וכן יש על פירושו קשיים נוספים, שאין כאן מקומם, הרי עוד ועיקר].

מעצם הדבר שהרמב"ם מביא את הטעם בספרו משנה תורה שהוא ספר של "הלכות הלכות"²⁶, הכרחי לומר, שלפי שיטת הרמב"ם טעם זה, למרות היותו "טעם רוחני", מבוסס גם בדרך ההלכה, ובודאי אינו סותר להלכה פסוקה, שכל תלמיד שגלה – מגלין רבו עמו.

ד. "ומבקשיה" – תוספת לשונית ומשמעותית

כדי לבאר זאת יש להקדים ולבאר את הדיוק בלשון הרמב"ם – "בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה..." ולכאורה: בפסוק נאמר "החכמה תחיה בעליה בלבד, ומדוע מוסיף הרמב"ם, "ומבקשיה"?

הוספה זו אינה לשונית בלבד, אלא תוכנית: משמעות המושג "בעלי חכמה" היא, שהאדם לומד תורה באופן ש"תורתו דיליה הוא"²⁷ – הוא הבעלים על דברי התורה שלמד, "נקראת על שמו"²⁸. ובגמרא²⁸ נאמר שזאת דוקא כאשר לומדים באופן של "הגהה", לעיונא²⁹.

והמושג "ומבקשיה" מוסיף, שאין האדם מסתפק בדברי התורה שכבר למד ו"קנה", אלא הוא "מבקשיה" – מחפש תמיד יותר, להמשיך ולהתעלות בהשגת התורה, שהרי בהשגת התורה אין גבול, כנאמר³⁰ "ארוכה

(25) ולפמ"ש אדה"ז בהל' ת"ת פ"ד קו"א סק"א. וראה שם סי"ז) דגם בתלמיד שאינו הגון י"ל שהרב "צריך להכניס א"ע לבית הספק אם א"א בע"א" – אין הכרח שהיתה בזה פשיעה (נגד הדין).
(26) ל' הרמב"ם בהקדמתו לס' משנה תורה (קרוב לסופה).

(27) קידושין לב, ריש ע"ב.

(28) ע"ז יט, א.

(29) ראה רש"י ע"ז שם.

(30) איוב יא, ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ה.

מארץ מדה ורחבה מני ים", וכדברי הרמב"ם³¹: "העובד מאהבה עוסק בתורה .. והולך בנתיבות החכמה .. נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד".

יוצא מכך, שלפי הרמב"ם, אפשר לומר שתלמוד תורה (החכמה) הוא כל חייו של האדם, כאשר אין הוא רק "בעלי חכמה" אלא גם "ומבקשיה".

ואין מובן, כדלעיל: מהו המקור של הרמב"ם לתוספת זו, שאינה מופיעה בפסוק?

יותר מכך: לפי זה מתגברת השאלה שהוזכרה לעיל (סעיף ב), שטעמו של הרמב"ם אינו מתאים, לכאורה, להלכה למעשה: לפי האמור לעיל יוצא, שכדי לחייב את הרב לגלות בגלל תלמידו, לא די בכך שהתלמיד יהיה במעלה של "בעלי חכמה", אלא דרושה לו גם תכונה של "ומבקשיה" – ואילו בגמרא נאמר שהמקרה של "תלמיד שגלה" הוא בעיקר לגבי "תלמיד שאינו הגון"!

ה. המבקש להיות "בעל חכמה"

ולכן נראה לומר, שכונת הרמב"ם בהוסיפו "ומבקשיה" איננה להוסיף תנאי שני בדרגת התלמיד, אלא ה"וא"י של "ומבקשיה" היא במקום המילה "או"^{31*}, כאילו נאמר "בעלי חכמה או מבקשיה".

יוצא מכך, שהרמב"ם מדבר אודות שני סוגים³²: (א) אלו שבדרגה של "בעלי חכמה". (ב) (ולפחות) מבקשיה" – אלו שעדיין אינם "בעלי חכמה", אך מבקשים להיות "בעלי

(31) הל' תשובה פ"י ה"בג. וכן שם ה"ו.

(31*) כמו שמצינו בכמה מקומות (גם בפוסקים) – ראה יד מלאכי כללי הפוסקים אות לא. דרכי שלום כללי הפוסקים (נדפס בשד"ח הוצאת קה"ת כרך י"ד) אות קעה. וש"נ.

(32) ראה ע"ז לקו"ש שנסמן בהערה 20. ושם, שב' הלשונית הם כנגד ב' הדינים שברמב"ם שם: (א) תלמיד שגלה כו' (מבקשי). (ב) הרב שגלה כו' (בעלי חכמה). עיי"ש.

שלחמה נגד פעולותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ועד"ז בנוגע לפעולותיו של בעל ההילולא דעשרים באב) בהפצת התורה והמעיינות חוצה, מארחת ומכבדת את תלמידיו ושלוחיו וההולכים בדרכיו ואורחותיו בהפצת התורה והמעיינות חוצה –

ש"נפלאות" אלו (שכבר ראו בפועל) מעוררים ומדגישים שתיכף ומיד רואים הפלא הכי גדול – גאולה האמיתית והשלימה עלי' נאמר⁶ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", "נפלאות" גם בערך ליצי"מ⁷.

... ובנוגע לפועל:

כיון שנמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלימה שבה יהיו כל הענינים באופן של בלי גבול – צריכה להיות ה"טעימה" (בערב שבת, ש"טוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל"⁸) מהבלי גבול דהגאולה, ע"י ההוספה בעניני התומ"צ באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ובפרטיות יותר – הוספה בלימוד התורה (מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה"⁹) הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, כולל לימוד עין יעקב, אגדה שבתורה, ש"רוב סודות התורה גנוזין בה"¹⁰, ועוד ועיקר, לימוד פנימיות התורה, כדברי האריז"ל (שיום ההילולא שלו בחמשה מנ"א) ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה"¹¹, ובמיוחד לאחרי שנתבארה בתורת החסידות באופן ששייך להבנה והשגה דכאו"א מישראל,

והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה – הן בנגלה דתורה, ובפרט בספרו של הרמב"ם שכולל גם ההלכות ששייכות לזמן הגאולה, כמו הלכות בית הבחירה (שלמדום זה-עתה בימי בין

(6) מיכה ז, טו.

(7) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

(8) שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס רג.

(9) פרש"י תענית שם.

(10) תניא אגה"ק סכ"ג.

(11) שם סכ"ו (קמב, ב).

הוספה בשורת הגאולה

לד.

דובר כמ"פ בתקופה האחרונה שלפי כל הסימנים נמצאים אנו ב"שנה שמלך המשיח נגלה בו"¹ (נוסף על החשבון דערב שבת לאחר חצות שמתחיל בשנת ה'תשנ"א)² – כמרומו בהר"ת (שנתפשט בכל ישראל) "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ובפרט שבמשך השנה ראו בפועל (ויראו עוד) כו"כ מאורעות שהם "נפלאות", ויתירה מזה, שכל א' מהם הוא באופן של "פלא" גם ביחס לה"פלא" שלפניו, פלא לגבי פלא שמעורר התפעלות חדשה.

– כולל גם ה"פלא" שמתרחש בימים אלו ממש: כינוס אנ"ש והשלוחים שיחיו במדינת רוסיא, שהתכנסו מכו"כ מקומות (גם משאר מדינות שבעולם) בעיירה ליובאוויטש, כולל גם כדי להשתטח על ציוני קודש של רבותינו נשיאינו ששם מנוחתם כבוד, וגם על הציון הק' של אאמו"ר ז"ל (שיום ההילולא שלו, עשרים באב, מתברך מיום הש"ק זה), ונוסף לזה, מתכנסים בעיר הבירה דכל המדינה, מאסקווא כדי להתייעץ ולהתדבר יחדיו ("איש את רעהו יעזורו")³, מתוך אהבה ואחדות, "כאיש אחד בלב אחד"⁴ ולקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל המדינה ובכל העולם כולו, ויה"ר שיהי' הכינוס בהצלחה רבה ומופלגה, ובאופן של הוספה כפולה ומכופלת, "דמוסיף יוסיף"⁵, ועד להוספה שלמעלה ממדידה והגבלה – שמאורע זה הו"ע של "נפלאות", שאותה מדינה

(1) יל"ש ישע"י רמו תצט.

(2) ראה סה"ש ה'תשנ"א ח"א ע' 254. וש"נ.

(3) ישע"י מא, ו.

(4) פרש"י יתרו יט, ב.

(5) תענית בסופה.

לקושי

ואתחנן

שיחות

חכמה". וכיון שהתורה מבטיחה "יגעת ומצאת תאמין"³³, ברור, שבסופו של דבר הם אכן יהיו "בעלי חכמה". כלומר, שאדם כזה הוא "בכוח" כבר עתה "בעל חכמה", אשר חייו "בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין".

לפי זה מובן מדוע נאמרת הלכה זו בקשר לכל תלמיד, ואף לגבי תלמיד שאינו הגון – כי מעצם לקיחתו לתלמיד על ידי הרב, שהוא, כפי הנראה, "רב הגון", מהווה הוכחה לכך שהרב ראה, וחש שתלמיד זה הוא מן הסוג של "מבקשיה", שהוא רוצה להיות "בעל חכמה", כי לולא זאת לא היה מקבלו כתלמיד³⁴. ולכן קובעת ההלכה ש"מגלין רבו עמו", כדי לבטא אצל תלמיד זה את הענין מן הכוח אל הפועל, שאכן יהיה "בעל חכמה" למעשה, על ידי הפיכת התלמיד שאינו הגון לתלמיד הגון³⁵, עד להיותו "בעל חכמה".

ויש להוסיף בכך:

ההלכה "עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא" אינה אמורה רק לגבי הרגע הראשון של הליכת ההורג נפש בשגגה אל הגלות, אלא יש להבטיח את הענין של "וחי" לגבי כל זמן הימצאו שם – "עד מות הכהן הגדול"³⁶.

ולפי זה יוצא, שהחובה "מגלין רבו עמו" אינה רק מפני מצבו העכשווי של התלמיד, שהחכמה היא "חייו" רק "בכוח", אלא גם מפני מצבו העתידי של התלמיד, כאשר יהיה "בעל חכמה" בפועל,

שהרי, כיון שכבר עתה הוא נמנה עם

(33) מגילה ו, ריש ע"ב.

(34) כפסק הרמב"ם (הל' ת"ת שם. וכן בהל' ת"ת לאדה"ו פ"ד סי"ו), ד, מחזירין אותו למוטב (תחלה) .. ובודקין אותו (ורק) אח"כ מכניסין אותו לביהמ"ד ומלמדין אותו.

וגם אם, א"א בע"א" שאו "צריך להכניס א"ע לבית הספק" (כנ"ל הערה 25) – ה"ו רק כשהתלמיד, דחוק לייכנס ללמדו" (אדה"ו בהל' ת"ת שם), ובודאי מכיר הרב שהוא בגדר ד"מבקשיה".

(35) ראה גם דברי ירמיה' על הרמב"ם הל' ת"ת שם.

(36) מסעי לה, כה. שם, כה.

"מבקשיה", ברור, שבסופו של דבר הוא אכן יהיה "בעל חכמה" בפועל, כדלעיל, ויש לומר שכבר החל לעסוק בכך למעשה – ולכן כבר עתה חובה להבטיח את "וחי" של התלמיד.

1. **"עשה לך רב"**

אחת ההוראות הפשוטות ביותר הנלמדות מענין זה, היא החשיבות הרבה של "עשה לך רב"³⁷:

כאשר יהודי עושה חשבון צדק בנפשו ומרגיש שהוא במצב של "תלמיד שאינו הגון", הוא עלול להתייאש ח"ו – כיצד יוכל לצאת ממצב זה ולהפוך לתלמיד הגון, ומי אף מדבר על להיות "בעל חכמה"?

העצה לכך היא "עשה לך רב": כאשר ימצא רב אמיתי, הרי ברור שרוב זה יעשה כל מאמץ להפכו ל"תלמיד הגון".

ובכל מצב שהוא שרוי בו בהווה – כל עוד הוא נמנה עם "מבקשיה" – הוא רוצה להיות תלמיד הגון, הרי אף אם בינתיים הוא שרוי עדיין במצב ירוד כל כך הדורש מן הרב ירידה והשפלה בדומה לגלות – פוסקת התורה, ש"תלמיד שגלה מגלים רבו עמו", ולכן, בנוסף לכך שרבו ילמדוהו תורה, הוא יתמסר³⁸ להפיכתו לתלמיד הגון, עד לדרגה של "בעל חכמה", ועד להיותו כמו הרב ממש.

2. **הקשר עם הקב"ה – תמידי**

הענין של "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו" קיים גם בעבודתו הרוחנית של כל אחד ואחד: כל יהודי קשור לקדוש-ברוך-הוא בדומה, כביכול, כתלמיד אל רבו, כנאמר³⁹, וכל בניך

(37) אבות פ"א מ"ו. – וראה לקו"ש חכ"ט ע' 247 ואילך. ועוד.

(38) וראה לקמן סעיף ח הדיוק ד"מגלין רבו עמו".

(39) ישע"י נד, יג.

(כל יהודי) לימודי (תלמידי⁴⁰) הוי". וכאשר יהודי חוטא ח"ו נגד ה', הרי הוא לפי שעה תלמיד שאינו הגון, עד אשר שב ורפא לו. הגורם לאפשרות לחטא הוא מפני שאין התלמיד „בעל חכמה“⁴¹.

ההסבר לכך הוא: אדמו"ר הוקן מבאר בספר התניא⁴² את הפסוק הזה „החכמה תחיה בעליה“, שחיותו של היהודי היא מהקדוש-ברוך-הוא – „אין סוף ברוך-הוא“, ומייחסים את חיותו לחכמה – „החכמה תחיה“, כי „אין סוף ברוך-הוא מלוּבש בבחינת חכמה שבנפש האדם יהיה מי שיהיה מישראל“, והחיות מהקדוש-ברוך-הוא מתפשטת „בכל בחינות הנפש כולה להחיותה“ על ידי בחינת החכמה.

ולכן, כאשר יהודי נמנה עם „בעלי חכמה“, הוא חש בקשר שלו עם הקדוש-ברוך-הוא – עם „אין סוף ברוך-הוא“ אשר „מלוּבש בבחינת החכמה שבנפש“ – ומוכן שאין אפשרות אצלו לחטא. האפשרות לחטא נובעת מכך⁴³ שהאדם אינו „בעל חכמה“ ואינו חש את הקשר עם „רבו“ זה הקדוש-ברוך-הוא.

כאשר חוטאים נגד ה', מתעסקים עם „גואל הדם“⁴⁴ – זה היצר הרע, כדברי חז"ל⁴⁵. הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות – אשר רוצה להביא את היהודי למצב של מות רוחני ר"ל,

ועל כך קובעת ההלכה הברורה בתורה:

(40) מצוות שם. וראה רד"ה וכל בניך תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א טו, ב). ועוד.
(41) וכ"ה גם בפשטות הענין, כמרו"ל (סוטה ג, א) אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות והיפך ה„חכמה“. וראה הערה 43.
(42) פ"ה.
(43) ראה תניא פכ"ד (ל, א ואילך). ושם (וכן לפני פ"ט – כה, א) שהוא מצד הרוח שטות המכסה על בחי חכמה שבנפש.

(44) ראה לקו"ת במדבר (יג, ג) דענינו של כל חטא שייך לשפיכת דמים, מה ש„שופך דם האדם (דקדושה) באדם (דקליפה)“.
(45) ב"ב טו, א.

„תלמיד שגלה מגלין רבו עמו“. משמעות הדברים ברוחניות היא: אמנם, בגלוי, אין היהודי „בעל חכמה“, אך ח"ו לומר שמשום כך התבטל הקשר שלו עם הקדוש-ברוך-הוא – כי כל יהודי, יהיה מי שיהיה, הוא לפחות „מבקשה“, כאימרתם הידועה של רבותינו נשיאינו⁴⁶: יהודי אינו חפץ ואינו יכול להינתן מאלקות, ולכן התקשרותו עם הקדוש-ברוך-הוא היא תמידית –

אלא שהתקשרות זו היא נסתרת אצלו, כנאמר בספר התניא⁴⁷ „היא בבחינת שינה ברשעים“, אך גם אז היא מגינה עליו מפני „גואל הדם“ ואינה מאפשרת גרימת מות רוחני ר"ל⁴⁸.

וכאשר יהודי מביע את תשוקתו להיות תלמיד הגון – הוא „מבקשה“ בגלוי – ישפיע הדבר מיד על הפיכתו לתלמיד הגון – ול„בעל חכמה“ שאז – „החכמה תחיה“, הדבר מחדיר בו חיות של קדושה בכל כוחות נפשו, המבטלת את שליטת היצר הרע⁴⁹.

ח. „בכל מקום שגלו... שכינה עמה“

כשם שהדברים אמורים לגבי כל יחיד, כך וכל-שכן לגבי כלל ישראל:

כאשר ישראל נמצאים בגלות, ובמיוחד בגלות זו האחרונה, ובמיוחד בחושך כפול ומכופל זה של עקבתא דמשיחא, הם עלולים ליפול ח"ו ליאוש – „מאין יבוא עזרי“⁵⁰ –

קובעת התורה הלכה ברורה ש„תלמיד

(46) היום יום כה תמוז (ושם כ"א סיון). וראה גם ד"ה באתי לגני השי"ת פ"גיד. ועוד.
(47) פ"ט (כה, א).
(48) שלכן כשבא לידי נסיון בדבר אמונה אזי היא ניצורה משינתה ופועלת פעולתה כ' (תניא שם).
(49) ראה תניא פכ"ד (שם) ופכ"ה. וראה גם ד"ה באתי לגני שם ועוד.
(50) תהלים קכא, א.

וישראל. כאשר ישראל בגלות, הרי, בנוסף לכך ש„שכינה עמה“ הרי „שכינתא בגלותא“⁵¹, השכינה בגלות, כנאמר⁵² „בכל צרתם לו צר“ – זוהי, כביכול, צרתו, „השכינה“⁵³ שרויה עם ישראל בצרת גלותם.

ולכן אין מקום ליאוש ח"ו, ולהיפך: ברור שלמרות המצב האיום והנורא של הגלות, הרי „הוי' שומרך הוי' צלך (בהימצאו) על יד ימינך“⁵⁴.

ועוד ועיקר – כיון ש„שכינתא בגלותא“, הרי אף אילו היתה סברה לפי מצבם של ישראל שהגלות צריכה להימשך עוד מעט ח"ו, הרי „למעני למעני אעשה“⁵⁵: הקדוש-ברוך-הוא יביא את הגאולה למען עצמו, כביכול,

ובאופן של „אחישנה“⁵⁶ – לא עכבן אפילו כהרף עין⁵⁷ – יוציא הקדוש-ברוך-הוא את עצמו ואת בניו מן הגלות ויוליכם ביחד⁵⁸ לגאולה האמיתית והשלימה, ומיד ממש.

(משיחת כ"ף טבת –

הילולא דהרמב"ם* תשמ"ה)

(57) בלשון הזהר (ח"ג צ, ב) „שכינתא אתגלייא בהדיהו .. פורקנא .. לקב"ה .. לה' הישועה“. וראה שיחת ש"פ אמור תשל"ז.

(58) ישע"ל סג, ט. וכן „עמו אנכי בצרה“ (תהלים צא, טו). וכדחז"ל על ב' הפסוקים (תענית טז, א).

(59) ל' רש"י נצבים ל, ג. וראה לקו"ש ח"ט ע' 178 ואילך.

(60) תהלים קכא, ה.

(61) ישע"ל מה, יא. סנהדרין צח, א. וראה ח"ג טו, ריש ע"ב.

(62) ישע"ל ס, כב. סנהדרין שם.

(63) ל' חז"ל (מכילתא ורש"י בא יב, מא) בנוגע לגאולת מצרים, והרי כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז, טו).

(64) מקומות שבעה ערה 53. רש"י נצבים שם.

(* ראה לקו"ש (המתורגמן) חכ"ז ע' 30. וש"נ.

(51) שם קמו, יט.

(52) שמו"ר פ"ל, ט.

(53) מגילה כט, א. א. ספרי ס"פ מסעי (עה"פ לה, לד) ולא

תטמא – סיום פ' ערי מקלט). ועוד.

(55) ובדאי „קרי“ דהקב"ה – פועל ועושה.

(56) ירמ"ל ג, כב.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח